Uchwała nr 763/2021
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 13 sierpnia 2021 r.

w sprawie wyrażenia opinii dotyczącej spełnienia warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu oraz związku studiów ze strategią uczelni w ramach postępowania z wniosku Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałczu o pozwolenie na utworzenie studiów na kierunku terapia zajęciowa na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym, prowadzonego przez Ministra Edukacji i Nauki pod sygn. DSW-WNP.8014.81.2021.3.DCz

§ 1

Na podstawie art. 245 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 258 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, po zapoznaniu się z opinią zespołu nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz opinią I zespołu nauk społecznych, prowadzącego działalność w zakresie dyscyplin: nauki o bezpieczeństwie, nauki o komunikacji społecznej i mediach, nauki o polityce i administracji, nauki prawne, nauki socjologiczne, pedagogika, prawo kanoniczne, psychologia, wyraża:

negatywną opinię

w związku z tym, że nie są spełnione warunki prowadzenia studiów na kierunku terapia zajęciowa na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym.

Uzasadnienie:

1. Przyjęta przez Uczelnię koncepcja dwóch specjalności na wnioskowanym kierunku: *terapii ruchem* bądź *arteterapii*, w pierwszym przypadku mieści się w kompetencjach fizjoterapeutów, w drugim zawęża kompetencje absolwenta do możliwości pracy w warsztatach terapii zajęciowej czy świetlicach środowiskowych i spowoduje, że absolwent nie będzie przygotowany do pracy w różnych placówkach medycznych, społecznych oraz edukacyjnych, takich jak: oddziały szpitalne, ośrodki psychiatryczne, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, sanatoria, ośrodki rehabilitacyjne dla osób niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, firmy projektujące sprzęt i wyposażenie lub adaptujące warunki architektoniczne na potrzeby osób z różnymi niepełnosprawnościami, zakłady pracy z dużym narażeniem na choroby zawodowe oraz zakłady aktywności zawodowej dla osób z niepełnosprawnością.
2. Wśród zaplanowanych efektów uczenia się pominięto efekty dotyczące: teorii modeli terapii zajęciowej, profesjonalnego diagnozowania opartego na wnioskowaniu klinicznym, planowania, interwencji, monitoringu, oceny terapii; praktycznych umiejętności terapeuty: od rozpoznawania potrzeby do oceny wyników terapii i sporządzania raportu; obszarów stosowania terapii zajęciowej – w różnych okresach życia, w różnych jednostkach chorobowych, w różnych placówkach opieki zdrowotnej.
3. Przyporządkowanie wnioskowanego kierunku do dyscyplin naukowych nie odpowiada celom, efektom i zakresowi uczenia się na kierunku. Kierunek został przyporządkowany do dyscypliny nauki o zdrowiu jako dyscypliny wiodącej, a także do dyscyplin: nauki o kulturze fizycznej, psychologia i pedagogika. Biorąc pod uwagę cele kształcenia oraz zakładane efekty uczenia się, kierunek terapia zajęciowa powinien być przypisany także do

dyscypliny nauki medyczne. Niewłączenie do koncepcji kształcenia na kierunku terapii zajęciowa dyscypliny nauki medyczne skutkuje na przykład brakiem wyodrębnienia zajęć, w tym zajęć klinicznych, z terapii zajęciowej w pediatrii, w ortopedii, w reumatologii, w psychiatrii, w geriatrii czy w neurologii.

4. Analiza liczby godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia wskazuje, że do godzin tych wliczone zostały godziny konsultacji. Duży udział konsultacji w realizacji celów kształcenia w ramach poszczególnych zajęć oznacza, że – przynajmniej w części zajęć – są one dominującą formą bezpośredniego kontaktu nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia ze studentami, co jest nieprawidłowe. Uznanie konsultacji za jedną z planowanych form zajęć nie jest prawidłowe, jeśli nie zostaną określone: ich tematyka, efekty uczenia się, metody ich osiągania oraz sposoby weryfikacji.

5. W programie studiów, poza wizytami studyjnymi, nie przewidziano zajęć/ćwiczeń klinicznych na oddziałach szpitalnych, np. na oddziale neurologii, psychiatrii, geriatrii, zajęć sprzyjających kształtowaniu umiejętności praktycznych bezpośrednio w kontakcie z pacjentem, zatem student nie osiągnie w pełni praktycznych efektów uczenia się niezbędnych do działalności zawodowej we wszystkich obszarach zawodowego rynku pracy właściwych dla kierunku. Absolwent kierunku studiów terapia zajęciowa nie będzie posiadał wszystkich kwalifikacji zgodnych z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z rehabilitacji leczniczej, na które powołuje się Uczelnia (wniosek str. 36), np. w zakresie rehabilitacji ogólnoustrojowej, w tym rehabilitacji dla określonej grupy pacjentów, w szczególności po leczeniu raka piersi, ze stwardnieniem rozsianym, z dysfunkcją ręki, z obrzękiem limfatycznym o różnej etiologii i umiejscowieniu, w zakresie rehabilitacji neurologicznej zaburzeń obwodowego układu nerwowego i dystrofii mięśniowych, kompleksowej opieki onkologicznej nad świadczeniobiorcą. W kilku przypadkach zastrzeżenia budzą metody kształcenia. Dla przykładu: zajęcia *terapia zajęciowa osób z niepełnosprawnością wzrokową i słuchową*, efekt EKUZ *Potrafi planować i realizować proces terapii zajęciowej związanej z usprawnianiem osób z różnego typu niepełnosprawnościami w zaburzeniach narządu ruchu, wzroku oraz* słuchu; zaliczenie to esej, zaliczenie pisemne na ocenę oraz projekt bez metody kształcenia opartej na samodzielnym wykonaniu danego zadania.

6. Niektóre efekty uczenia się nie są możliwe do osiągnięcia, ponieważ treści programowe realizowane na poszczególnych zajęciach nie są kompleksowe i specyficzne dla zajęć tworzących program studiów, np.: K_U04 *Potrafi ocenić przydatność typowych metod, procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań terapeutycznych. Posługuje się sprzętem i aparaturą laboratoryjną niezbędną w pracy terapeuty zajęciowego*, K_U08 *Potrafi przygotować i prowadzić dokumentację niezbędną do monitorowania efektów terapii zajęciowej, wprowadzać dane i dokonywać opisu efektów terapii w dokumentacji*, K_U13 *Potrafi przeprowadzić diagnozę funkcjonalną w terapii zajęciowej oraz dobrać odpowiednie działania interwencyjne w zależności od aktualnego stanu zdrowia podopiecznego oraz celu terapii* czy K_U14 *Potrafi planować, projektować, organizować i realizować proces terapii zajęciowej związany z profilaktyką i usprawnianiem osób z różnego typu dysfunkcjami, zaburzeniami narządu ruchu, obniżeniem sprawności i wydolności fizycznej osób w różnym wieku.*

7. Efekt K_U04 ma zostać osiągnięty na zajęciach *anatomia i fizjologia*, w wypadku których w treściach zajęć przewidziano m.in. „Tkanki i układy. Struktury anatomiczne mięśni. Mięśnie kończyny górnej. Mięśnie kończyny dolnej Układ sercowo-naczyniowy i układ chłonny. Układ pokarmowy Homeostaza i integracja układów narządów Fizjologia mięśni szkieletowych i gładkich. Mięśnie w czasie wysiłku fizycznego. Neurofizjologia. Mózg. Rdzeń kręgowy i obwodowy układ nerwowy". Podobnie efekt K_U13 ma być osiągany na zajęciach z *antropomotoryki*, efekt KU08 – na zajęciach z *technologii informacyjnej*, a efekt U_14 – na zajęciach *umiejętności społeczne w dysfunkcji,* w wypadku których treści programowe również nie są zgodne z efektami uczenia się.
8. Brak spójności między nazwą i celem zajęć a założonymi efektami i treściami programowymi. Przykładowo sylabus zajęć *biomechanika* budzi zastrzeżenia. Celem kształcenia w zakresie wiedzy jest w wypadku tych zajęć „rozwój świadomości w odniesieniu do funkcjonowania organizmu człowieka, jako całości, w sensie mechanicznym". Tymczasem przypisane do zajęć efekty uczenia się w zakresie wiedzy odnoszą się do procesów biochemicznych: *Posiada wiedzę o podstawowych procesach biochemicznych zachodzących w warunkach fizjologicznych dotyczących syntezy i rozkładu związków. Potrafić określić przybliżenie zależności pomiędzy niektórymi procesami biochemicznymi podczas wysiłku*. Również treści programowe nie odnoszą się do biomechaniki, tylko do biochemii.
9. Treści programowe na wnioskowanym kierunku nie uwzględniają aktualnych wytycznych Światowej Federacji Terapeutów Zajęciowych (WFOT) i Europejskiej Sieci Nauczania Terapii Zajęciowej w Szkolnictwie Wyższym (ENOTHE), a także aktualnego stanu wiedzy i praktyki w obszarze działalności edukacyjnej właściwej dla kierunku terapia zajęciowa, realizowanej zgodnie z wytycznymi WFOT i ENOTHE. Według wytycznych Światowej Federacji Terapeutów Zajęciowych (WFOT) i Europejskiej Sieci Nauczania Terapii Zajęciowej w Szkolnictwie Wyższym (ENOTHE) terapeuta zajęciowy powinien posiadać zakres kompetencji obejmujących przygotowanie do diagnozowania, planowania, stosowania terapii i oceniania jej wyników, a także przygotowanie do ustawicznego kształcenia się i praktycznego stosowania wyników badań naukowych.
10. Praktyki są podzielone na dwa segmenty: praktyki pedagogiczne w wymiarze 250 godzin i praktyki terapeutyczne w wymiarze 758 godzin. Praktyka pedagogiczna przygotowuje absolwentów do zawodu nauczyciela, a nie terapeuty zajęciowego, którego sylwetkę określają jednoznacznie standardy międzynarodowych organizacji TZ.
11. Wnioskodawca przewiduje możliwość zwolnienia studenta z obowiązku odbycia praktyki z jednoczesnym jej zaliczeniem na podstawie zaświadczenia o zatrudnieniu, zatrudnienia na podstawie umowy cywilnoprawnej, prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej, wolontariatu. Jest to niezgodne z przepisami prawa. Uczelnia nie może bowiem zwolnić studenta z praktyki, może natomiast, pod pewnymi warunkami, określonymi w art. 71 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), potwierdzić studentowi efekty uczenia się uzyskane w procesie uczenia się poza systemem studiów. Dodatkowo potwierdzenie efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów może zostać dokonane tylko w ramach procedury rekrutacji na studia.

12. Nie jest spełniony warunek określony w art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), albowiem struktura kwalifikacji kadry kierunku nie jest dostosowana do celów, efektów i zakresu kształcenia na wnioskowanym kierunku i nie umożliwia prawidłowej realizacji zajęć. Zasadniczy zarzut dotyczy niemal całkowitego braku w kadrze kierunku nauczycieli akademickich (lub innych osób prowadzących zajęcia) posiadających dorobek naukowy w dyscyplinie nauki o zdrowiu, będącej dyscypliną wiodącą (2 osoby), a także bardzo nieliczna grupa osób posiadających kompetencje i doświadczenie zawodowe w tym zakresie. W kadrze dydaktycznej kierunku dominują osoby posiadające wykształcenie w dyscyplinie nauki o kulturze fizycznej (7 osób), nauki medyczne (2 osoby), pedagogika (13 osób), psychologia (2 osoby). Pozostała część planowanej kadry reprezentuje następujące dyscypliny: literaturoznawstwo – 1 osoba, nauki o kulturze i religii – 1 osoba, językoznawstwo – 2 osoby, informatyka techniczna i telekomunikacja – 1 osoba, nauki o polityce i administracji – 1 osoba, nauki o zarządzaniu i jakości – 1 osoba, ekonomia i finanse – 1 osoba, dziedzina sztuki – 1 osoba. Zaprezentowana powyżej struktura planowanego na kierunku zatrudnienia wskazuje, iż w planowanej kadrze dydaktycznej dominują osoby posiadające wykształcenie w dyscyplinach z zakresu dziedziny społecznych, a także w dyscyplinie nauk o kulturze fizycznej (7 osób, w porównaniu z 2 osobami reprezentującymi nauki o zdrowiu – dyscyplinę wiodącą, której przypisano we wniosku 53 % uzyskiwanych efektów uczenia się). Na skutek powyższego w proponowanej obsadzie zajęć stwierdzono nieprawidłowości związane z powierzaniem zajęć nauczycielom akademickim i innym osobom, których dorobek naukowy i doświadczenie zawodowe w zakresie tematyki przypisanej zajęciom w sylabusach nie umożliwiają prawidłowej realizacji zajęć. Szczegółowy wykaz nieprawidłowo obsadzonych zajęć znajduje się w załączniku do uchwały.

13. Brak określenia/opisania we wniosku wyposażenia laboratorium anatomii i fizjologii oraz pracowni muzykoterapii, fizjoterapii, sztuki użytkowej, zajęć psychokorekcyjnych, gimnastyki korekcyjnej i pracowni integracji sensorycznej nie pozwala na ocenę ich przydatności w procesie kształcenia na ocenianym kierunku. Ponadto Uczelnia nie posiada pracowni/sal do prowadzenia specjalistycznych zajęć z terapii zajęciowej, typu kuchnia i jej wyposażenie, warsztat z narzędziami.

14. Biblioteka nie posiada wielu zasobów niezbędnych dla studentów wnioskowanego kierunku. Literatura proponowana w kartach zajęć jest często przestarzała i nieadekwatna do aktualnego stanu nauki.

§ 2

1. Uczelnia niezadowolona z uchwały może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, należy kierować do Polskiej Komisji Akredytacyjnej w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały.
3. Na składającym wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy, na podstawie art. 245 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, ciąży obowiązek zawiadomienia Ministra Edukacji i Nauki o jego złożeniu.

§ 3

Uchwałę Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej otrzymują:

1. Minister Edukacji i Nauki,
2. Rektor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Wałczu.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Stanisław Wrzosek